

САННИЙ СПОРТ НА КРЕМЕНЕЧЧИНІ

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка, м. Кременець Буковинський державний медичний університет

Анотація. У публікації досліджено розвиток та становлення санного спорту на Кременеччині. Висвітлюються факти про єдину в Україні дерев'яну санну трасу, яка знаходиться у місті Кременець та фактично тримається на ентузіазмі спортсменів, тренерів і керівництва.

Annotation. The publication examines the development and formation of tobogganing in the Kremenets region. The facts about the only wooden toboggan run in Ukraine, which is located in the city of Kremenets and is actually kept on the enthusiasm of athletes and management, are covered.

Санный спорт це зимовий олімпійський вид спорту, в якому спортсмени здійснюють спуск на швидкість спеціально підготовленою трасою на санях. Один або два саночники під час спуску розташовуються на санях горілиць. Управління здійснюється натиском гомілки на полози саней та зміною положення тіла. Спортсмени розвивають швидкість 120-150 км/год.

Санний спорт зародився в курортному місті Сент-Моріц у Швейцарії в другій половині 19 ст. завдяки менеджеру готелю Каспару Бадрутту, котрий пропагував активний зимовий відпочинок, надаючи своїм гостям окрім їжі та напоїв, можливість розважитися. Гості, здебільшого англійці, із задоволенням каталися на санках вулицями міста. Незабаром виробилися кілька різних стилів управління санками: долілиць – з цього зародився скелетон, горілиць – санний спорт, і сидячи – бобслей. Щоб уникнути зіткнень з перехожими на вулицях, Бадрутт побудував приблизно в 1870 році спеціальну трасу, яка існує ще й досі. Вона використовувалася на двох Олімпіадах. Це одна з небагатьох природних трас, що не залежить від штучного охолодження [4, 5].

У маленькому місті Кременець, що за 60 км від Тернополя, котре має велику історію і причаровує туристів своєю неймовірною магією та мальовничою природою є кременецькі гори (такі собі міні-Карпати), руїни древнього замку зі своїми легендами, величні костели, будинок-музей класика польської літератури Юліуша Словацького і єдина в Україні дерев'яна санна траса [1, 3].

На Кременеччині люди каталися на санках для розваг ще на початку 1930-х років. Тоді Західна Україна входила до складу Польщі. У Кременці була облаштована перша земляна траса на 350 метрів. А

сани, як вид спорту, почав розвиватися наприкінці 1960-х років, коли його включили у програму зимових Олімпійських ігор [1, 2].

Зараз площа спортивної бази становить 6 гектарів. Її серце – це ярказ дерев'яна траса. Останній капітальний ремонт проводили на початку 2000-х за кошти міністерства спорту України та міжнародної федерації санного спорту. Планували облаштувати трек на 1157 метрів, але вдалося лише на 1000 метрів [3].

«...Вже три роки з кілометра не катаються. Трасу використовують з 800-700 метрів. Для дітей цього достатньо. Швидкість, яку можна влітку розвинути на треку – 105-112 км/год, тому важливо, щоб траса була безпечною для катання», – пояснює президент федерації санного спорту України Малищик Сергій Анатолійович [3].

Траса дає можливість тренуватися на ній різним віковим групам санкарів. Діти 8-10 років стартують за 400 метрів до фінішу. За 600 метрів починають 15-16-річні спортсмени. Наступний рівень – юніорський (18-20 років). Їхня дистанція – 700 метрів [3].

Санний спорт в країні культивує два регіони – Львівська і Тернопільська області. У складі збірної України зараз перебувають троє представників Кременця: Андрій Мандзій, котрий раніше виступав на іграх у Сочі (Росія) та Пхьончхані (Південна Корея), молода перспективна кременчанка Юліанна Туницька, котра взимку була третьою на чемпіонаті Європи серед молоді до 23 років та Ігор Гой, який тренується у двомісному екіпажі разом зі спортсменом зі Львова. Сьогодні з усіх європейських країн таких, як Чехія, Польща, Словаччина, тільки у Кременці траса залишилася у дерев'яному варіанті. Ще в Росії є такі траси, але їхня основна база зараз у Сочі, яку побудували під Олімпійські ігри [3].

У 2016 році було створено тернопільську ДЮСШ із зимових видів спорту, куди увійшли біатлон, стрибки з трампліна, лижне двоборство, санний спорт і лижні гонки. Школа платить за послуги і на ці кошти траса живе. Тут тренуються діти, а також проводяться різні змагання – чемпіонати України серед юнаків, юніорів, дорослих влітку і взимку, якщо це дозволяють кліматичні умови. У Кременці вже 20 років проводять Кубок Бони на санкороликах, куди приїжджають навіть іноземні санкарі. Даний турнір входить в календар міжнародної федерації санного спорту, тому вона виділяє кошти на нагородження та інші витрати. Також Федерація оплачує під ці змагання придбання спортивних саней, які йдуть у спортивні школи. Найдешевші дитячі спортивні сани коштують 1200-1300 євро. В Україні їх не виготовляють, розповідає президент федерації санного спорту Малищик Сергій Анатолійович [3].

Українські санкарі готувалися до XXIV зимових Олімпійських ігор у Пекіні (Китай) за кордоном – спочатку в латвійській Сігулді, а згодом в Китаї. Держава виділяє кошти спортсменам на іноземні збори. Один спуск на штучній трасі за кордоном коштує 25 євро.

Як стверджує Сергій Анатолійович Малищик в нашій державі санний спорт на 70% тримається на ентузіазмі тренерів та спортсменів.

Зі слів Юліанни Туницької (учасниці XXIV зимових Олімпійських ігор у Пекіні): «...санний спорт, як і будь-який інший, розвивається тоді, коли створена належна інфраструктура. На жаль, в Україні для розвитку санного спорту дуже мало зроблено. Санна траса, де професійні санкарі можуть готуватися до змагань, є лише в Кременці і та не в найкращому стані. Будували її ще у 70-х роках з дерева, яке під впливом погодних умов псується і потребує постійної уваги та ремонту. Санних естакад маємо лише дві на всю країну – у Львові та Кременці. Саме на них спортсмени відпрацьовують стартовий розгін, який у санному спорті має дуже важливе значення. Втім я щиро вірю, що в наших містах з'явиться більше можливостей для тренувань з санного спорту. Це важливо не лише для теперішніх санкарів, але й для популяризації та залучення нових талантів у цей вид спорту. Дуже прикро, що сьогодні про санний спорт мало хто знає. У соціальних мережах та ЗМІ інформація на цю тему з'являється лише тоді, коли спортсмени здобувають призові місця у міжнародних змаганнях» [6].

Попри всі негаразди, у Кременці на санній трасі, котра є колискою санного спорту, було підготовлено ряд спортсменів, які входять до складів збірних команд України. Незважаючи на труднощі спортсмени даної школи приймають участь у Всеукраїнських та міжнародних змаганнях, зокрема у зимових Олімпійських іграх: два спортсмени з Кременеччини представляли Україну на XXIV зимових Олімпійських іграх у Пекіні (Китай), а саме: Андрій Мандзій (це його третя поспіль Олімпіада), котрий посів 27 місце, та зовсім, юна 18-річна Юліанна Туницька, котра завоювала 21 місце, з особистим рекордом [6, 7, 8].

Фактично санна траса у місті Кременці тримається на ентузіазмі спортсменів, тренерів і керівництва, котрі постійно намагаються донести це до можновладців нашої держави. Для того, щоб вона відповідала сучасним умовам і міжнародним стандартам, її потрібно залити бетоном, але ці роботи потребують великих фінансових затрат і без допомоги держави, нажаль з цим впоратися нереально. Тож поки на рівні держави відбуваються кардинальні зміни, поділ сфер відповідальності й фінансування, українські санкарі продовжують тренуватися. А кременецька санна траса, попри всі перепони, продовжує бути місцем для цілорічного тренування спортсменів і проведення змагань міжнародного рівня.

Список літератури:

1. Галевич В. Санний спорт на Кременеччині. Кременець, 2015. 192 с.
2. Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодні. Матеріали регіонального науково-методичного семінару / За заг. ред. Огнистого А. В. Тернопіль: В-во СМТ «ТАЙП», 2017. 160 с.

3. Репортаж Ірини Коцюпи «Ще рік простоїть, а потім може просто рухнути». Єдина санна траса України побудована з дерева. <https://ua.tribuna.com/tribuna/blogs/nicefootball/2983543.html>

4. <https://uk.wikipedia.org>

5. <https://sport-koda.org/content/sannyi-sport>

6. <https://tmcinfo.com.ua/hender/2021/03/17/tsej-sport-dlya-vsih-sanochnytsya-yuliana-tunyska-pro-dosyahnennya-stereotypy-ta-vyklyky-u-sannomu-sportji/>

7. <https://noc-ukr.org/news/22571/>

8. <https://ukrainer.net/kremenets/>

Власюк Р. А.

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ГІМНАСТИКИ НА ТЕРНОПІЛЛІ ДО ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Тернопільський національний педагогічний університет ім. В.Гнатюка

В архівних документах дуже мало міститься інформації про гімнастичний рух у ті часи. Може тому, що Тернопілля з його маленькими містечками та селами довгий час було під гнітом як не монголо-татарського іґа, так Австро-Угорської імперії та потім під непосильним тиском панівної Польщі.

Але все ж таки збереглися і деякі документи, і є різні думки, які вказують на те, що гімнастичний рух на Тернопіллі тих давніх часів так само існував, як і в інших містах, краях, державах і що був він в основному доступний багатим і знатним особам. Мало хто, з простого селянина, чи робітничого кола брав участь в різних спортивних розвагах.

І що за основу бралася і застосовувалась в навчанні гімнастикою Німецька, Шведська, а пізніше і Сокольська системи в основному для підготовки воїнів під час воєнних баталій [2].

Діти у віці 7-16 років відвідували школи в основному приватні, де входили і уроки гімнастики. Заняття фізичними вправами проходили на низькому рівні із-за недостатніх умов. Населення Тернопілля в основному займалося сільським господарством, а в маленьких містечках – дрібним ремеслом. Тільки багате панство дозволяло собі займатися різними гімнастичними вправами для розваг, користуючись Німецькою та Шведською системами (біг, стрибки, бої на кулаках, боротьба, вправи на поперечині, верхова їзда, вправи на гімнастичному коні, вправи із гімнастичними лавками і драбинами). Ті заняття і участь в змаганнях носили скоріше всього стихійний, розважальний характер, не було стабільності і цілеспрямованості, хоча гімнастичні вправи і тоді вже використовувались в лікувальних цілях, особливо коли були пошкоджені кінцівки [1].